

ЛЕТЮЧИЙ КОРАБЕЛЬ

Був собі дід та баба, а в них було три сини: два розумних, а третій дурний. Розумних же вони й жалують, аба їм щонеділі нові білі сорочки дає, а дурника всі лають, сміються з нього, а він, знай, на печі у просі сидить, у чорній сорочці. Як дадуть, то й їсть, а ні, то він і голодує. Аж ось прийшла чутка, що так і так: прийшов такий царський указ, щоб зібралися до царя всі на обід, і хто зробить такий корабель, щоб літав, і приїде на тім кораблі, за того цар дочку віддає.

Розумні брати й радяться:

— Піти б то, може, там де наше щастя закотилося!

Порадилися, просяться в батька та в матері:

— Підемо ми, — кажуть, — до царя на обід: загубити нічого не загубимо, а може, там де наше щастя закотилося!

Батько їх умовляє, мати їх умовляє... Ні!

— Підемо, та й годі! Благословіть нас на дорогу.

Старі, — нічого робити, — взяли поблагословили їх на дорогу, баба надавала їм білих паляниць, спекла поросю, — пішли вони.

А третій парубок сидить на печі та й собі проситься:

— Піду і я туди, куди брати пішли!

— Куди ти підеш? — каже мати. — Десь тебе й вовки з'їдять!

— Ні, — каже, — не з'їдять! Старі з нього спершу сміялись, а то давай ляяти. Так ні! Вони бачать, що нічого не зробиш, та й кажуть:

— Ну йди, та щоб вже й не вертався й щоб не признавався, що ти наш син!

Баба дала йому торбу, наклала туди чорного хліба, пляшку води дала й випровадила його з дому. Він і пішов.

Іде та й іде, коли зустрічає на дорозі діда: такий сивий дідуган, борода зовсім біла, аж до пояса!

— Здорові, діду!

— Здоров, сину!

— Куди йдете, діду? А той каже:

— Ходжу по світу, з біди людей виручаю. А ти куди?

— До царя на обід.

— Хіба ти, — питає дід, — умієш зробити такий корабель, щоб сам літав?

— Ні, — каже, — не вмію.

— То й чого ж ти йдеш?

— А хто його знає, — каже, — чого, загубити не загублю, а може, там де моє щастя закотилося.

— Сідай же, — каже дід, — та спочинеш трохи, пополуднуємо. Виймай, що там у тебе в торбі,

— Е, дідусю, нема тут нічого, самий черствий хліб, що ви й не вкусите.

— Нічого, виймай!

От він виймає, аж з того чорного хліба та такі стали паляниці білі, що він ізроду й не їв таких! Сказано: як сонце!

— От бач! — каже дід. От вони посідали, давай полуднувати. Пополуднували гарненько, подякував дід парубкові за хліб та й каже:

— Ну, слухай, сину: йди ж тепер ти в ліс та підійди до дерева та й удар сокирою в дерево, а сам мерщій падай ниць і лежи, аж поки тебе хто не розбудить; тоді, — каже, — тобі корабель збудується, а ти сідай на нього й лети, куди тобі треба, та по дорозі бери, кого б там не стрів.

Парубок подякував дідові, і розпрощалися; дід пішов своєю дорогою, а хлопець пішов у ліс.

От увійшов у ліс, підійшов до дерева, цюкнув сокирою, упав ниць та й заснув. Спав-спав... Коли це за який там час чує — хтось його будить:

— Уставай, уже твоє щастя поспіло, вставай!

Парубок прокинувся, коли гляне — аж стоїть корабель: сам золотий, щогли срібні, а паруси шовкові так і понадимались — тільки летіти! От він, не довго думавши, сів на корабель, той корабель знявся й полетів... Як полетів та й полетів — нижче неба, вище землі — й оком не зглянеш!

Летів-летів, коли дивиться: припав чоловік на шляху до землі вухом та й слухає. Він гукнув:

— Здорові, дядьку!
— Здоров, небоже!
— Що ви робите?
— Слухаю, — каже, — чи вже позбирались до царя на обід люди.
— А хіба ви туди йдете?
— Туди.
— Сідайте зо мною, я вас підвезу.
Той сів. Полетіли.

Летіли-летіли, коли дивляться: іде чоловік шляхом — одна нога за вухо прив'язана, а на одній скаче.

— Здорові, дядьку!
— Здорові!
— Чого ви на одній нозі скачете?
— Того, — каже, — що коли б я відв'язав другу, то за одним ступнем увесь би світ переступив.-А я, — каже, — не хочу...
— Куди ж ви йдете?
— До царя на обід.
— Сідайте з нами.
— Добре.

Той сів, знов полетіли. Летіли-летіли, коли дивляться: стоїть на дорозі чоловік і приціляється з лука, а ніде не видно ні птиці, нічого.

— Здорові, дядьку! Куди ви цілитесь, що не видно ні птиці, нічого?
— То що, що не видно? То вам не видно, а мені видно!
— Де ви її бачите?
— Ет! — каже. — Там, за сто миль, сидить на сухій грушці!
— Сідайте з нами!
Він і сів. Полетіли.

Летіли-летіли, коли дивлять ся: іде чоловік і несе за спиною повен мішок хліба.

— Здорові, дядьку!
— Здорові!
— Куди ви йдете?
— Іду, — каже, — добувати на обід хліба.
— Та у вас і так повен мішок!
— Що тут цього хліба! Мені й на один раз поснідати не стане.
— Сідайте з нами!
— Добре.

Сів і той. Полетіли.

Летіли-летіли, коли дивляться, ходить чоловік коло озера, мов чогось шукає.

— Здорові, дядьку!
— Здорові!
— Чого ви тут ходите?
— Пити, — каже, — хочеться, та ніяк води не знайду!
— Та перед вами ж цілісіньке озеро, чому ви не п'єте?
— Ет, що тут цієї води! Мені й на один ковток не стане.
— Так сідайте з нами!
— Добре!

Він сів, полетіли.

Летіли-летіли, коли глянуть, аж іде чоловік у село й несе куль соломи.

— Здорові, дядьку! Куди це несете соломі?
— У село, — каже.
— Ото! Хіба в селі нема соломи?
— Є, — говорить, — та не така!
— А хіба це яка?
— А така, — каже, — що яке б душне літо не було, а тільки розкидай цю соломі, то зараз де не візьметься мороз і сніг.

— Сідайте з нами! Той сів, і полетіли далі. Летіли-летіли, коли дивляться: іде чоловік у ліс і несе в'язку дров за плечима.

— Здорові, дядьку!
— Здорові.
— Куди ви дрова несете?

— У ліс.
— Ото! Хіба в лісі нема дров?
— Чому нема? Є, — говорить, — та не такі.
— А які ж?
— Там, — каже, — прості, а це такі, що як тільки розкидати їх, так зараз же де не візьметься військо перед тобою!
— Сідайте з нами!
І той згодився, сів, та й полетіли.
Чи довго вони летіли, чи не довго, а прилітають до царя на обід. А там серед двору столи понаставлені й понакривані, бочки меду повикочовані — пий, душе, їж, душе, чого забажаєш! А людей, — сказано, — півцарства зійшлося: і старі, і малі, і пани багаті, і старці убогі. Як на ярмарку.
Парубок прилетів із товариством на тім кораблі, спустився в царя перед вікнами, повиходили вони з корабля й пішли обідати.
Цар дивиться у вікно — аж щось прилетіло на золотім кораблі. Він лакеєві й каже:
— Піді спитай, хто там золотим кораблем прилетів!
Лакей пішов, подивився, приходить до царя:
— Якась, — каже, — мужва обідрана!
Цар не вірить:
— Як, — каже, — можна, щоб мужики на золотім кораблі прилетіли! Ти, мабуть, не допитався.
Взяв та й пішов сам між люди.
— Хто, — питає, — тут на цім кораблі прилетів? Парубок виступив:
— Я! — каже.
Цар як подивився, що в нього свиточка — латка на латці, штанці — коліна повилазили, то аж за голову взявся: «Як таки, щоб я свою дитину та за такого хлопа видав?»
Що його робити? І давай йому загадки загадувати.
— Піди, — каже на лакея, — скажи йому, що хоч він і на кораблі прилетів, а як не добуде води живущої й цілющої, поки люди пообідають, то не то царівни не віддам, а оце меч — а його голова з плеч!
Лакей і пішов.
А Слухало, той самий, що припав до землі вухом, підслухав, що цар казав, та й розказав парубкові. Парубок сидить на лаві (такі лави кругом столів пороблено) та й журиться: не їсть, не п'є. Скороход побачив:
— Чому ти, — питає, — не їси?
— Де вже мені їсти! І на душу не йде.
І розказав — так і так:
— Загадав мені цар, щоб я, поки люди пообідають, добув води живущої й цілющої!.. Як я її добуду?
— — Не журись! Я тобі дістану!
— Ну, гляди!
Приходить лакей, дає йому царський наказ: а він уже давно знає, як і що.
— Скажи, — говорить, — що принесу!
От лакей і пішов.
А Скороход відв'язав ногу від вуха та як махнув — так в одну мить і набрав води живущої й цілющої.
Набрав, утомивсь. «Ще, — думає, — поки обід, вернуся, а тепер сяду під млином, відпочину трохи».
Сів та й заснув. Люди вже обід кінчають, а його нема. Парубок сидить ні живий ні мертвий. «Пропав!» — думає.
Слухало взяв, приставив до землі вухо — давай слухати. Слухав-слухав.
— Не журись, — каже, — під млином спить, вражий син!
— Що ж ми будемо тепер робити, — каже парубок, — як би його збудити?
А Стрілець каже:
— Не бійся, я збуджу! От як нап'яв лук, як стрельне — як торохне стріла в млин, аж тріски полетіли... Скороход прокинувся — мерщій туди! Люди обід тільки що кінчають, а він приносить ту воду.
Цар — що робити? Ну загадувати другу загадку:

— Як із'їсть із своїм товариством за одним разом шість пар волів смажених і сорок печей хліба, тоді, — каже, — віддам мою дитину за нього, а не з'їсть, то от мій меч — а йому голова з плеч!

Слухало й підслухав та й розказав парубкові.

— Що мені тепер робити? Я й одної хлібини не з'їм! — каже парубок.

Та й знов — аж плаче.

А Об'їдайло й каже:

— Не плач, я за вас всіх поїм, і ще буде й мало.

Приходить лакей: так і так.

— Добре, — каже, — нехай дають!

От засмажили дванадцять биків, напекли сорок печей хліба. Об'їдайло як зачав їсти — усе дочиста поїв, ще й просить:

— Ех, — каже, — мало! Хоч би ще трошки дали!..

Цар бачить, що він такий, — знову загадав загадку, щоб сорок сорокових кухлів води випив за одним духом і сорок сорокових кухлів вина, а не вип'є — «мій меч — його голова з плеч!».

Слухало підслухав — розказав: парубок плаче.

— Не плач! — каже Обпивайло, — я, — каже, — сам вип'ю, ще й мало буде.

От винесли їм по сорок сорокових кухлів води й вина.

Обпивайло як узяв пити, всі до краплі випив ще й підсміюється.

— Ех, — каже, — мало! Хоч би ще трохи — ще б випив.

Цар бачить, що нічого з ним не вдіє, та думає: «Треба його, вражого сина, зо світу звести, а то він мою дитину запакує!» От і посилає до парубка лакея:

— Піди скажи, що казав цар, щоб перед вінцем у лазню сходив.

А другому лакеєві загадує, щоб пішов сказав, щоб лазню чавунну напалили. «Так він сякий-такий зажариться!» Грубник натопив лазню — так і пашить.

Сказали парубкові. От він іде в лазню, а за ним слідком іде Морозько з соломою. Тільки що ввійшли в лазню, аж там такий жар, що не можна! Морозько розкинув соломі — й відразу так стало холодно, що парубок насилу обмився, та швидко на піч, та там і заснув, бо намерзся-таки добре! Вранці відчиняють лазню, думають — тільки з нього попільця зостався, — аж він лежить на печі; вони його й збудили.

— Оце, — каже, — як міцно спав!

Та й пішов із лазні.

Доповіли цареві, що так, мовляв, і так: на печі спав, і в лазні так холодно, наче цілу зиму не топлено. Цар засмутився дуже: що його робити? Думавдумав, думавдумав...

— Ну, — каже, — як дістане мені на ранок полк війська, то вже дам свою дочку за нього, а не дістане, то от мій меч — йому голова з плеч!

А сам думає: «Де таки простому мужикові полк війська добути? Я цар, та й то!..»

От і дав наказ.

Слухало й підслухав і розказав парубкові. Парубок знову сидить та й плаче:

— Що мені тепер робити на світі? Де я того війська добуду?

Іде на корабель до товариства:

— Ой, виручіть, братці! Виручали не один раз з біди і тепер виручіть! А то пропав я на світі!..

— Не плач! — каже той, що ніс дрова. — Я тебе виручу. Приходить слуга:

— Казав, — каже, — цар, як поставиш завтра на ранок цілий полк війська, — тоді твоя царівна!

— Добре, зроблю! — каже парубок. — Тільки, — каже, — скажи цареві, як не віддасть ще й тепер, то я його війною повоюю й силою царівну візьму.

Уночі повів товариш парубка в поле й поніс із собою в'язку дров. Як почав ті дрова розкидати, то що кине — то й чоловік, що кине — то й чоловік! І такого війська набралось! Наразок прокидається цар — аж чує: грають.

Він питає:

— Що там так гарно грає?

— То, — кажуть, — той своє військо муштрує, що на золотім кораблі прилетів.

Цар тоді бачить, що нічого не вдіє, та звелів його покликати до себе.

...А парубок такий став, що його й не пізнаєш: одежа на ньому так і сяє: шапочка золота, а сам такий гарний, що куди! Веде він своє військо, сам на воронім коні попереду, за ним старшина... Підступив під па-лац:

— Стій! — крикнув.
Військо В лаву стало — як перемите!
Він пішов у палац; цар його обіймає, цілує.
— Сідай, мій зятю любий!
Вийшла й царівна; як побачила — аж засміялась: який у неї гарний чоловік буде!
От їх швидко й повінчали, такий бенкет задали, що аж до неба дим пішов.